

Oslo, 20.08.22

Skriftlige innspill til Nasjonal helse- og samhandlingsplan

FRI - Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold takker for muligheten til å komme med innspill til Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Her følger våre skriftlige innspill.

FRI er landets største og eldste organisasjon for mennesker som bryter med normer for kjønn og seksualitet. En viktig del av arbeidet vårt handler om politisk påvirkning, for å skape endringer som bedrer livene til skeive i Norge i dag. En annen viktig del av arbeidet vårt handler om å være en medlemsorganisasjon og tilby sosiale tilbud og aktiviteter for skeive over hele landet. Dette er særlig viktig fordi vi vet at skeive opplever mer ensomhet enn majoritetsbefolkningen. I tillegg til dette jobber vi med kompetanseheving gjennom Rosa kompetanse.

Rosa kompetanse er den nasjonale fagavdelingen i FRI, som blant annet holder kurs om kjønns- og seksualitetsmangfold, minoritetsstress, og inkluderende praksis for profesjonsutøvere i hele landet. Rosa kompetanse jobber med mål om å bidra til å forebygge psykisk uhelse blant seksuelle minoriteter og kjønnsminoriteter, og å bidra til at skeive får tilgang på likeverdige tjenester i møte med det offentlige. Helse- og levekårsundersøkelser viser en tydelig skjevfordeling når det kommer til rus, livskvalitet, psykisk uhelse og suicidalitet blant lhbti-befolkningen sammenlignet med majoritetsbefolkningen. Ved å øke kompetansen blant profesjonsutøvere vil man kunne bidra til reelt likeverdige tjenester, trygge rom der mennesker som bryter normene for kjønn og seksualitet kan være åpne om hele seg, finne gode ressurser for helsefremmende atferd og få riktig helsehjelp til rett tid. Kompetanse om kjønns- og seksualitetsmangfold blant profesjonsutøvere er avgjørende for å sikre at ansatte i helse- og sosialsektoren, skolen, barnehagene og barnevernet skal kjenne en faglig trygghet i å tematisere kjønns- og seksualitetsmangfold med dem de møter i sin praksis. Kompetanse er med på å skape gode liv, og forebygge dårlig psykisk helse, samtidig som det sikrer trygge rom for barn, unge, voksne og eldre som bryter med normer for kjønn og seksualitet.

I fjor slo SSB fast at 1 av 3 skeive er lite tilfreds med egen psykiske helse. Denne uhelsen handler ikke om at man er skeiv i seg selv, men om at man som skeiv oftere blir møtt på dårligere måter av sine omgivelser. I tillegg til at man som skeiv kan være særlig utsatt for diskriminering, mobbing og utenforskap, opplever skeive stadig manglende kunnskap hos dem de søker hjelp hos. Manglende kunnskap blant hjelpere er med på å svekke tilliten til hjelpeapparatet blant skeive, og skaper dårligere forutsetninger for at skeive kan få rett hjelp til rett tid.

Mange av oss har tilhørighet til mer enn én minoritetskategori, og dette innebærer at kunnskap om hvordan diskrimineringsgrunnlagene kan samvirke er av helt vesentlig betydning for å tilby en reelt likeverdig helsetjeneste. Helse- og samhandlingsplanen bør derfor ha et uttrykkelig fokus på hvordan ulike diskrimineringsgrunnlag kan virke sammen og gjøre noen av oss særskilt sårbare for psykisk uhelse. For å drive helsefremmende og forebyggende arbeid knyttet til psykisk helse, kreves det at de tjenesteyterne er i stand til å forstå den fulle konteksten mennesker inngår i. Tjenestene må ha kunnskap om hvilke særskilte utfordringer som kan oppstå for de av oss som tilhører disse gruppene og hvilke spørsmål som er viktig å ta hensyn til i forebyggings-, utrednings- og behandlingsfasen.

FRI anser det som svært alvorlig at skeive er særlig sårbare med tanke på dårlig psykisk helse. Når vi vet at 1 av 3 transpersoner i Norge og 1 av 3 bifile kvinner i Norge har forsøkt å ta sitt eget liv, blir det helt åpenbart at regjeringen trenger å legge inn en ekstra innsats for å ivareta den psykiske helsen til skeive i Norge på en bedre måte.

I arbeidet med nasjonal helse- og samhandlingsplan ber FRI regjeringen om å:

- Sikre økt og stabil finansiering av kompetansehevede tiltak som sikrer profesjonsutøveres mulighet til å møte kjønns- og seksualitetsmangfoldet på en trygg, inkluderende og kompetent måte. Dette bidrar til å forebygge psykisk uhelse, og at pasienter får adekvat hjelp til rett tid. Flere slike tiltak eksisterer allerede, og fungerer godt, men det er viktig å videreføre og styrke mulighetene til slike tiltak.
- Sørge for at de av oss med psykiske helseutfordringer får god og tilgjengelig hjelp, ved å sikre tilgang på gode hjelpetjenester i hele landet, samt sikre at alle som jobber med barn, unge og eldre, eksempelvis ansatte på skoler, i barnehager, i helsevesenet, eldreomsorgen og i barnevernet har kunnskap om kjønns- og seksualitetsmangfold, interseksjonalitet og minoritetsstress.
- Sikre gode og inkluderende møteplasser og aktivitetsgrupper i hele landet, der man kan være åpen om hvem man er og har gode omgivelser og forbilder å speile seg i. Dette krever ressurser, og de ressursene må faktisk settes av. Noen aktuelle organisasjoner som på ulike vis bidrar til å skape møteplasser og gode, trygge nettverk for skeive i Norge, er FRI, Skeiv Ungdom, Skeiv Verden, Salam, Garmeres, Skeivt Kristent Nettverk og Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens.
- Fortsette styrkingen av helsestasjonene og skolehelsetjenesten, og sikre en tilstrekkelig dekning av helsesykepleiere i skolen i hele landet.
- Meldingen vil omfatte desentraliserte tjenester og sømløse pasientforløp. FRI mener det er viktig at regjeringen prioriterer å sikre et desentralisert helsetilbud for personer med kjønnsinkongruens, som ivaretar den enkeltes behov for helsehjelp der man bor. Dette kan for eksempel gjøres ved hjelp av regionale sentre, med ansatte som har videreutdanning innenfor kjønns- og seksualitetsmangfold. Disse sentrene bør tilby hormonbehandling, og i tråd med nasjonale faglige retningslinjer ikke kreve en psykologisk utredning for å gi helsehjelp.
- Den nasjonale helse- og samhandlingsplanen må forplikte tjenestene til å tilegne seg interseksjonell forståelse, for å sikre at de av oss som tilhører flere minoriteter blir møtt og ivaretatt som hele mennesker.
- Meldingen vil også omfatte svangerskaps-, føde- og barseltilbudet. FRI vil understreke viktigheten av at svangerskaps-, føde- og barseltilbudet også oppleves tilgjengelig, trygt og kompetent når det gjelder skeive minoriteter. Dette innebærer at ansatte har kunnskap om familiemangfold, og at det gjenspeiles i tjenestene – fysiske, så vel som digitale tjenester og journalføring.

Vi ser frem til å følge arbeidet med Nasjonal helse- og samhandlingsplan videre.

Med vennlig hilsen,

Inge Alexander Gjestvang

Leder

FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold